ŚWIATOWY ZWIĄZEK ŻOŁNIERZY
ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WARSZAWA
OBWÓD „BAŻANT”

AKT PRZEKAZANIA SZTANDARU
OBWODU „BAŻANT” 10 PP AK

Milanówek, 16 października 2021r.

AKT PRZEKAZANIA SZTANDARU 10 PP

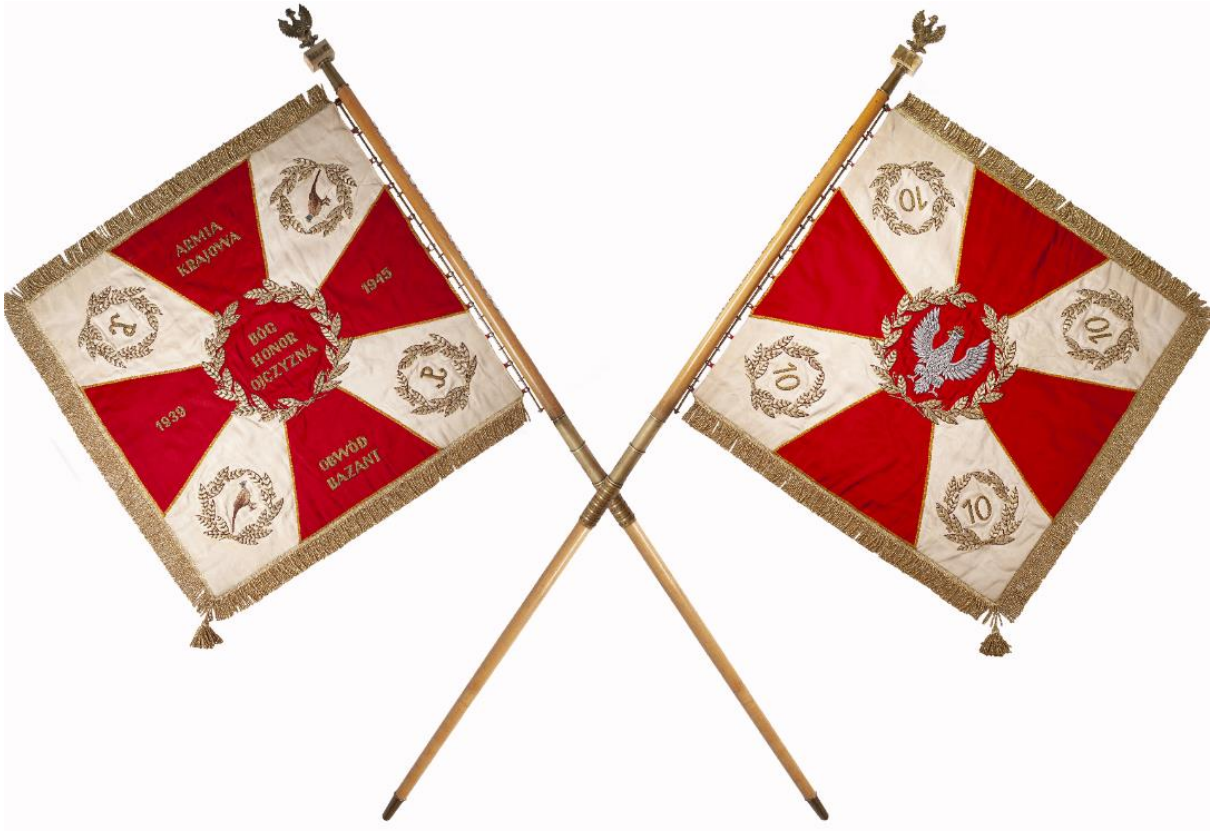

My, ostatni żołnierze Obwodu Bażant, który odtwarzał 10 Pułk Piechoty, stacjonujący przed II Wojną Światową w Łowiczu, postanawiamy przekazać sztandar naszego 10 PP Armii Krajowej do kościoła p.w. Św. Jadwigi Śląskiej w Milanówku, gdzie mieścił się sztab obwodu Bażant, pod opiekę i na wieczną pamiątkę na ręce ks. proboszcza Grzegorza Jaszczyka.

W skład obwodu Bażant 10 PP wchodziły miejscowości: Błonie, Brwinów, Grodzisk Mazowiecki, Milanówek, Mszczonów i Żyrardów.

Rodowód 10 Pułku Piechoty sięga roku 1775. Jego odrodzenie nastąpiło w roku 1806 w wojsku Księstwa Warszawskiego. Daty te widnieją na odznace pułkowej. Pułk brał zaszczytny udział w bitwach Powstania Listopadowego. W 1918 10 PP walczył na ziemi cieszyńskiej, uczestniczył w wojnie 1920r., a także w kampanii wrześniowej 1939r.

Sztandar obwodu AK Bażant 10 PP brał udział w licznych uroczystościach naszego środowiska, w szczególności towarzyszył naszym kolegom odchodzącym na wieczną wartę. Pragniemy, aby tradycja ta została zachowana.

Proboszcz Parafii
Św. Jadwigi Śląskiej

Zarząd Koła ŚZŻAK Bażant

Milanówek, 16 października 2021r.

BÓG HONOR OJCZYZNA

Sztandar – słowo święte.
Sztandar – szacunek, miłość, historia.
Kto pozna historię, budzi się w miłości do Ojczyzny.

Orzeł biały w złotej koronie na czerwonym polu
na naszym sztandarze.
Nie ma dość złota, by go kupić.
Nie ma dość krwi, aby go zwyciężyć.

Dążenie do wytworzenia własnych sił zbrojnych, która ogarnęła całą Polskę na przełomie października i listopada 1918 roku, najpierw poczęło realizować się na terenie Małopolski i Śląska Cieszyńskiego. Już w dniu 31 października żołnierze narodowości polskiej opanowali stacjonujący w Cieszynie 31. pułk strzelców austriackich. Nazajutrz władza w całym mieście była już w rękach polskich. Żołnierze Czesi i Niemcy opuścili Pułk, a na ich miejsce poczęli licznie zgłaszać się żołnierze — Polacy z innych pułków austriackich oraz ochotnicy wezwani pod broń przez Radę Narodową Śląska Cieszyńskiego. Pierwotna nazwa „31. Pułk Strzelców" została w dniu 6 grudnia 1918 roku zmieniona na „Pułk Piechoty Ziemi Cieszyńskiej", następnie w dniu 1 lutego 1919 roku — na „7. Pułk Piechoty Ziemi Cieszyńskiej", wreszcie 8 lutego 1919 roku Pułk został ostatecznie przemianowany na „10. pułk piechoty". ¶ Od chwili powstania Pułku, aż do zakończenia wojny dowodzili nim kolejno: porucznik Ludwik Skrzypek od 6 listopada do 6 grudnia 1918 roku; podpułkownik Edward Reyman od 7 grudnia 1918 do 26 stycznia 1919 roku; pułkownik Teodor Obraczay od 27 stycznra do 23 czerwca 1919 roku; podpułkownik Józef Banaszkiewicz od 24 czerwca do 21 lipca 1919 roku; pułkownik Wacław Jastrzębski od 22 lipca do 4 grudnia 1919 roku; pułkownik Kazimierz Topoliński od 5 grudnia 1919 roku aż do zakończenia działań wojennych. ¶ Organizacja 10. pułku piechoty postępowała bardzo szybko i już w pierwszych dniach listopada Pułk liczył ponad 1500 żołnierzy. W pierwszej połowie grudnia Pułk był rozmieszczony następująco: I batalion stał w Frysztacie, dowództwo Pułku wraz z 12. kompanią — w Jabłonkowie, a bataliony II i III w Cieszynie. ¶ Jakkolwiek sytuacja na Śląsku Cieszyńskim wymagała stałej gotowości bojowej, to jednak, aby dać wyraz łączności z innymi dzielnicami już w pierwszych dniach stycznia 1919 roku zostaje wysłany na front pod Lwów III batalion Pułku. ¶ Dnia 10 stycznia batalion wylądował się w Gródku Jagiellońskim, gdzie wszedł w skład grupy pułkownika Serdy-Teodorskiego. W dwa dni później batalion rusza na Lwów i spychając przed sobą nieprzyjaciela dociera do Lubienia Małego. Tu przechodzi do obrony, którą prowadzi do wiosny 1919 roku. ¶ W walkach z Ukraińcami pod Lubieniem Małym batalion zasłużył sobie na bardzo zaszczytną wzmiankę dowódcy grupy. ¶ Tymczasem rozgorzały walki na Śląsku Cieszyńskim, dokąd w dniu 23 stycznia 1919 roku wtargnęli znienacka Czesi. Trzeba było bronić się przed inwazją obcych, liczebnie znacznie przewyższających siły polskie. I i II bataliony 10. pułku piechoty biorą udział w tych walkach. Żołnierze Pułku bronią zaciekle swych rodzinnych stron. Ofiarnie składaną daniną krwi nie mogą okupić jednak zwycięstwa i wolności tej ziemi, na której wzrośli z dziada pradziada. Przemoc wroga zmusza ich do opuszczenia Bogumina, Karwiny, Frysztatu, Skoczowa i Jabłonkowa. ¶ Walki z Czechami trwały do końca stycznia 1919 roku, po czym nastąpiło zawieszenie broni. W pierwszej połowie lutego 1919 roku Pułk opuszcza Cieszyn i odchodzi do Będzina. Przez krótki

w połowie czerwca zmuszony był wycofać się na skutek naporu Ukraińców, którzy rozpoczęli kontrofensywę. W walkach odwrotowych szczególnie ciężkie boje stoczył III batalion pod Trembowlą, gdzie oddziały jego otoczone przez nieprzyjaciela musiały się przebijać. W dalszym odwrocie Pułk osiągnął Gołogóry. ¶ Tu Pułk zajął ugrupowanie obronne wyzyskując dogodne warunki terenowe. W ciągu trzech dni toczyły się w tym obszarze zacięte walki, w których żołnierz Pułku wykazał duże zalety bojowe. Pułk odparł szereg natarć przeważających sił nieprzyjacielskich, przechodząc parokrotnie do przeciwuderzeń na bagnety. ¶ Dnia 28 czerwca 1919 roku rozpoczyna się ponowna ofensywa polska prowadzona w obecności Naczelnego Wodza. Walki te doprowadziły do wyparcia Ukraińców za Zbrucz. ¶ W ostatnich dniach lipca 1919 roku Pułk w składzie 4. dywizji piechoty zostaje rzucony na Wołyń, gdzie bierze udział w zdobyciu Ostroga. W akcji tej Pułk zdobył działa, karabiny maszynowe i wiele materiału wojennego. Następnie Pułk walczy nad Słuczą i Uborcią. ¶ Zimę 1919-1920 roku Pułk przepędza w obszarze Olewska. Odcinek był bardzo rozległy i obronę przeprowadzono przez pracę patroli i wypady. ¶ W marcu 1920 roku Pułk bierze udział w wypadzie na Owrucz, skąd mimo wynikłych dużych trudności wycofał się bez strat, zdobywając ponadto wiele sprzętu. W ostatnich dniach marca oddziały Pułku zajmują w walce Sławeczno. Miesięczny pobyt w tym mieście wypełniły ciągłe walki z nieprzyjacielem, który uporczywie dążył do wyrzucenia 10. pułku piechoty z jego stanowisk. ¶ W kwietniu 1920 roku Pułk bierze udział w wyprawie kijowskiej, dochodząc do Korostenia, gdzie później pozostawał w odwodzie. Tymczasem Rosjanie w połowie maja 1920 roku przeszli do ofensywy na froncie litewsko-białoruskim. 10. pułk piechoty zostaje przerzucony pod Borysów i Pleszczenice. Tu stoczono bardzo zaciętą i krwawą walkę: otoczeni żołnierze musieli przebijać się przez linie nieprzyjacielskie. ¶ W kontrofensywie polskiej przeprowadzonej w czerwcu 1920 roku Pułk dotarł do miejscowości Berezyna. Przeniesiony do odwodu w Żodzinie, Pułk, w czasie lipcowej ofensywy rosyjskiej, walczy w obronie Żodzina i Mińska. ¶ Następnie bierze udział w wielkim odwrocie, przy czym szczególnie odznacza się w walce pod Tokarami nad Bugiem. ¶ W okresie bitwy warszawskiej 10. pułk piechoty wszedłszy w skład 2. armii, obsadził odcinek w okolicy ujścia rzeki Pilicy do Wisły. ¶ Nieprzyjaciel nie zdążył zaatakować 2. armii poważniejszymi siłami, gdyż został rozbity przez uderzenie grupy Naczelnego Wodza. Wkrótce 10. pułk piechoty został przerzucony do odwodu w Zakroczymie. Stąd przy końcu sierpnia 1920 roku Pułk wyruszył na front do Małopolski Wschodniej, by wziąć udział w jej ostatecznym oswobodzeniu. ¶ W dniu 5 lipca 1925 roku Pan Prezydent Rzeczypospolitej wręczył Pułkowi sztandar ufundowany przez społeczeństwo łowickie. Widnieją na nim herby Cieszyna i Łowicza oraz nazwy miejscowości, gdzie Pułk zdobywał i utrwalał swą sławę wojenną. W bojach tych Pułk stracił w zabitych oraz zmarłych z ran 153 oficerów i szeregowych. Za wybitne czyny na polu walki odznaczono orderem Virtuti Militari 18 oficerów i szeregowych, zaś Krzyżem Walecznych — 64 oficerów i szeregowych. ¶ Święto doroczne Pułk obchodzi dnia 27 czerwca, w rocznicę największych walk Pułku pod Gołogórami w 1919 roku. ¶ Odznaka pamiątkowa Pułku została zatwierdzona w roku 1928. Przypomina ona swą formą krzyż maltański. Pomiędzy ramionami krzyża uwidocznione są lata 1775, 1806, 1830 i 1918 — nawiązujące historię Pułku do tradycyj dawnych wojsk Rzeczypospolitej i Królestwa Kongresowego.

Historia 10 PP zaczerpnięta z KSIĘGI CHWAŁY PIECHOTY Wyd. Bellona, reprint z 1939r.

10 PP broni Polski w 1939 roku.

Przed rokiem 1939 10 PP stacjonował w Łowiczu – mieście historycznym – bo to tu przecież, przed wojną z Rosją, Napoleon wizytował przegląd wojsk Księstwa Warszawskiego. Przed wyruszeniem na wojnę 1939r. sprawnie odbyła się mobilizacja przeszkolonych roczników i uzupełnienie kadr. 10 PP był niejako podstawą i trzonem 26 Dywizji Piechoty (DOK nr IV Łódź), w której skład wchodziły jeszcze 18 i 37 Pułki Piechoty, 26 Pułk Artylerii Lekkiej (PAL), a więc 2 dywizjony armat 75 mm (24 działa) i dywizjon haubic 100 mm (12 dział), dywizjon artylerii ciężkiej (DAC), a więc 3 armaty 105 lub 120 mm i 3 haubice 155 mm, kompania zwiadu (Krakusi), pluton żandarmerii, szpital polowy, dziekanat polowy i szereg innych mniejszych służb.

Po tej sprawnie przeprowadzonej mobilizacji 26 Dywizja, kryptonim Tamiza, została odkomenderowana do Armii Poznań gen. Kutrzeby. 10 PP zajął pozycje obronne na odcinku Gołańcz – Dobieszewo, mając na swym prawym skrzydle 18 PP, a na lewym 37 PP. Już 2 września 10 PP przeżył silny nalot i bombardowanie. Dwóch żołnierzy odniosło kontuzję. Potem z wieży kościoła ewangelickiego pułk został ostrzelany z kaemów. Byli zabici i ranni. Rebelię stłumiono. Jak wiadomo, na tym odcinku frontu nie toczyły się poważniejsze walki, natomiast ciężkie boje toczyła sąsiednia Armia Pomorze gen. Bortnowskiego. 5 września 26 DP z podporządkowanymi jej batalionami ON Kcynia i Żnin, została przekazana do Armii Pomorze. Można powiedzieć, że o bitnych żołnierzy 26 Dywizji i 10 PP zabiegali wyżsi dowódcy, bo dywizja ta kilkakrotnie była wymieniana w składzie obu Armii. Na razie, w utworzonej GO (Grupie Operacyjnej) gen. Przyjałkowskiego, złożonej z 15 i 26 Dywizji Piechoty, w której składzie był 10 PP, toczyła uporczywe walki w rejonie jezior Żnińskich. Potem, wraz z Armią Pomorze, wycofała się na rozkaz w kierunku Bzury.

10 września w miejscowości Dwór Kamienna – Wola Chruścińska, 26 Dywizja wraca znów do Armii Poznań i bierze udział w operacji „Słońce wschodzi". 10 PP zdobywa przejście przez Bzurę. 26 Dywizja znów oddana jest pod komendę Armii Pomorze. W krwawych walkach nad Bzurą zostaje rozbity III Batalion 10 PP i zostaje chwilowo wycofany. Natomiast I i II Batalion zdobywa Bednary. Niestety, na rozkaz musi opuścić zdobytą miejscowość. 10 PP ponosi olbrzymie straty, choć równie wielkie ponosi nieprzyjaciel, w ludziach i czołgach. Z pozostałości utworzono jedynie etatowy batalion i ta grupa, pod dowództwem płk Kurdowskiego, kieruje się do Warszawy. Ale, po 18 września, po nieudanej próbie wyjścia z okrążenia, kontratak niemieckich czołgów spowodował, że musiano kapitulować.

Szczątki batalionów 10 PP biorą jeszcze udział w GO gen. Knolla-Kownackiego i przedzierają się w bojach do oblężonej Warszawy. Nieliczne grupy, plutony, drużyny, przedostają się do Modlina i Warszawy i biorą udział w obronie stolicy.

Sztandar pułku ukrył (zakopał) st. sierżant Henryk Walaszczyk, o czym zameldował dowódcy pułku jako jeniec na stadionie w Żyrardowie. Sztandar został przypadkiem odkopany przez rolnika, przechowany i w dniu 6 grudnia 1959r. przekazany przez żołnierzy pułku do Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie. Tak zakończył się sławny, krwawy szlak bojowy 10 PP w 1939r. Ale pułk odrodził się w czasie okupacji w powiecie Błonie (kryptonim Bażant) jako 10 PP Armii Krajowej, a więc dwuwiekowa sława dzielnego pułku przetrwała.